

První nález hnojníka *Aphodius borealis* (Coleoptera: Scarabaeidae) v západních Čechách

Václav Týr¹ & Zbyněk Kejval²

¹Žihle 119, 331 65 Žihle; e-mail: vaclavtyr@seznam.cz

²Muzeum Chodska, Chodské náměstí 96, 344 01 Domažlice; e-mail: anthicid@seznam.cz

TÝR V. & KEJVAL Z. 2010: První nález hnojníka *Aphodius borealis* (Coleoptera: Scarabaeidae) v západních Čechách [First record of the dung beetle *Aphodius borealis* (Coleoptera: Scarabaeidae) from western Bohemia]. – Západočeské entomologické listy, 1: 19–21. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 13-4-2010.

Abstract. *Aphodius borealis* Gyllenhal, 1827 is recorded for the first time for western Bohemia from the Český Les Mts.: CZ – Bohemia occ., Železná, 5 km S (6441c), 49°32'39"N, 12°36'15"E, alluvium of the Plešský stream, PP (Nature Monument) Veský Mlýn, 740 m a.s.l., 31.vi.2004, 5 spec., Z. Kejval leg., V. Týr det., coll. Muzeum Chodska (Domažlice). The examined specimens were collected in deer dung, rather at open place with scattered trees and shrubs (alder, spruce, willow), located not far (ca. 50–100 m) from forest margin.

Key words: Coleoptera, Scarabaeidae, *Aphodius borealis*, faunistic record, Czech Republic, western Bohemia.

Aphodius borealis Gyllenhal, 1827. Bohemia occ., Železná, 5 km jižně (6441c), 49°32'39"N, 12°36'15"E, niva Plešského potoka, Přírodní památka Veský mlýn, 740 m n.m., 31.V.2004, 5 ex., Z. Kejval leg., V. Týr det., coll. Muzeum Chodska (Domažlice). Lokalita se nachází v Českém lese a je to poměrně rozsáhlá, vysoko položená, místy silně podmáčená (rašelinná), mokřadní niva potoka (Obr. 1). Druh byl nalezen v jelením trusu, společně s *Aphodius* (*Agrilinus*) *ater* (DeGeer, 1774), při náhodném sběru na sušším, travnatém, poměrně otevřeném místě s rozptýlenými stromy a keři (olše, smrk, vrba), nedaleko (asi 50–100 m) od okraje lesa.

Aphodius borealis je svým vzhledem (Obr. 2) a menší velikostí (3.5–5.0 mm) poměrně nenápadným druhem podčeledi Aphodiinae. Na jeho podrodové zařazení v rámci rodu *Aphodius* Illiger, 1798 neapanují

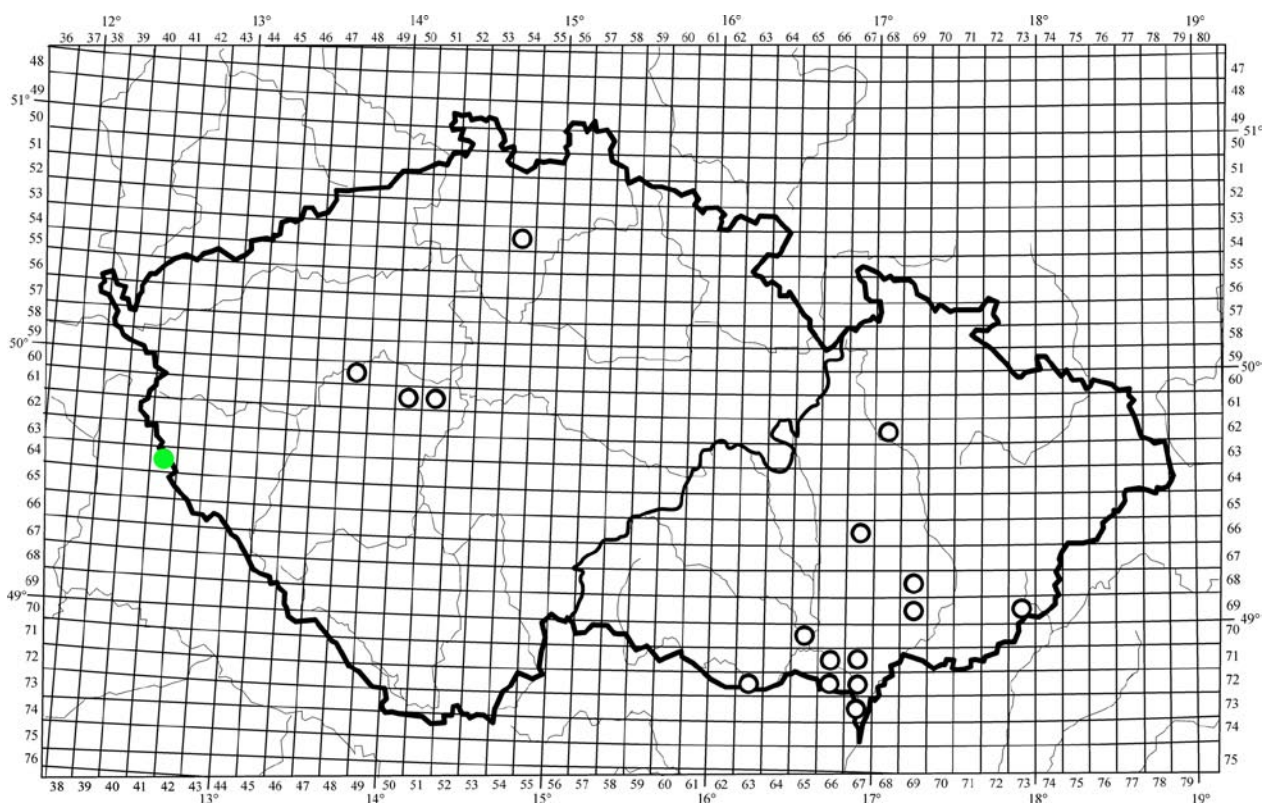
Obr. 1. Přírodní památka Veský mlýn. Foto: Z. Kejval.
Fig. 1. Veský mlýn Nature Monument. Photo: Z. Kejval.

zcela jednotné názory. V posledních padesáti letech byl uváděn v podrodech *Agrilinus* Mulsant & Rey, 1870 (např. TESAŘ 1957, BALTHASAR 1964, STEBNICKA 1976, KRÁL 1989, 1993), *Planolinus* Mulsant & Rey, 1870 (např. DELLACASA 1983) nebo *Planolinoides* M. Dellacasa & G. Dellacasa, 2005 (např. DELLACASA & DELLACASA 2005, 2006). Zařazení do podrodu *Planolinoides* je také akceptováno v posledním seznamu listorohých brouků České republiky (JUŘENA & TÝR 2008). Tento druh je rozšířen téměř na celém území Evropy, dále je znám z Malé Asie, Kavkazu, střední Asie, Sibíře, a vyskytuje se také v Nearktické oblasti (HORION 1958, DELLACASA & DELLACASA 2005, 2006). V České republice je považován za vzácný, téměř ohrožený druh (KRÁL 2005). Je známý především z jihovýchodní Moravy a v Čechách byl nalezen zatím pouze na čtyřech lokalitách (KRÁL & VITNER 1993, VONIČKA 1997, JUŘENA et al. 2008). Výše uvedená lokalita je prvním dokladem o jeho výskytu v západních Čechách (Obr. 3). Podle práce JUŘENA et al. (2008) dává *A. borealis* přednost stinným stanovištím v lesích, křovinatým místům, loukám při okrajích lesů a jen výjimečně je sbírán na otevřených místech. LANDIN (1961) tento druh považuje za méně přizpůsobivý (oligotopický), silně preferující lesní biotopy.

Poděkování. Autoři děkují J. Vitnerovi (Praha) a A. Bezděkovi (Entomologický ústav AVČR, České Budějovice) za cenné připomínky k rukopisu práce, a J. Skuhrovcovi (Praha) za kontrolu anglického textu.

Obr. 2. *Aphodius borealis* Gyllenhal, 1827 z lokality Veský mlýn. Foto: Z. Kejval.
 Fig. 2. *Aphodius borealis* Gyllenhal, 1827 from the locality Veský mlýn. Photo: Z. Kejval

Obr. 3. Rozšíření *Aphodius borealis* Gyllenhal, 1827 v České republice; kolečka – publikované údaje podle JUŘENA et al. (2008), zelená tečka – nový nález.
 Fig. 3. Distribution of *Aphodius borealis* Gyllenhal, 1827 in the Czech Republic; circles – published records from JUŘENA et al. (2008), green dot – new finding.

LITERATURA

- BALTHASAR V. 1964: Monographie der Scarabaeidae und Aphodiidae der palaearktischen und orientalischen Region. Coleoptera: Lamellicornia. Band 3. Aphodiidae. – Verl. Tschechoslowak. Akad. Wiss., Prag, 652 pp.
- DELLACASA G. 1983: Sistematica e nomenclatura degli Aphodiini italiani (Coleoptera Scarabaeidae: Aphodiinae). – Monografie I. Mus. Region. Sci. Natur., Torino, 464 pp.
- DELLACASA M. & DELLACASA G. 2005: Comments on some systematic and nomenclatural questions in Aphodiinae with description of new genera and on Italian taxa. – Mem. Soc. Entomol. Ital. (Genova), 84: 45–99.
- DELLACASA G. & DELLACASA M. 2006: Coleoptera Aphodiidae, Aphodiinae. – Fauna d'Italia. Vol. 41. Calderini, Bologna, 484 pp.
- HORION A. 1958: Faunistik der Mitteleuropäischen Käfer. Band VI: Lamellicornia (Scarabaeidae-Lucanidae). – A. Feyel, Überlingen – Bodensee, 343 pp.
- JUŘENA D. & TÝR V. 2008: Seznam listorohých brouků (Coleoptera: Scarabaeoidea) České republiky a Slovenska. Checklist of Scarabaeoidea (Coleoptera) of the Czech Republic and Slovakia. – Klapalekiana, 44 (Suppl.): 3–15.
- JUŘENA D., TÝR V. & BEZDĚK A. 2008: Příspěvek k faunistickému výzkumu listorohých brouků (Coleoptera: Scarabaeoidea) na území České republiky a Slovenska. Contribution to the faunistic research on Scarabaeoidea (Coleoptera) in the Czech Republic and Slovakia. – Klapalekiana, 44 (Suppl.): 17–176.
- KRÁL D. 1989: Seznam československých listorohých brouků (Coleoptera, Scarabaeoidea). Check list of Czechoslovak Scarabaeoidea (Coleoptera). – Stud. Zpr. Okres. Muz. Praha – Vých., [9] 1987: 15–30.
- KRÁL D. 1993: Scarabaeidae, pp. 68–71. – In: JELÍNEK J. (ed.): Check-list of Czechoslovak Insects IV (Coleoptera). Seznam československých brouků. Fol. Heyrovskiana, Suppl. 1, 172 pp.
- KRÁL D. 2005: Scarabaeoidea (listoroží), pp. 452–455. – In: FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. (eds): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. List of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.
- KRÁL D. & VITNER J. 1993: Faunistic records from the Czech Republic – 1. Coleoptera: Scarabaeidae. – Klapalekiana, 29: 18.
- LANDIN B.O. 1961: Ecological studies on dung-beetles. – Opuscula Entomol., 19 (Suppl.): 1–228.
- STEBNICKA Z. 1976: Żukowate – Scarabaeidae. Grupa podrodzin: Scarabaeidae laparosticti. Klucze do oznaczania owadów Polski. Część XIX. Zeszyt 28a. – PWN, Warszawa, 139 pp.
- TESAŘ Z. 1957: Brouci listoroží – Lamellicornia. Díl II. Scarabaeidae – vrubounovití. Laparosticti. Fauna ČSR 11. – NČSAV, Praha, 326 pp, 16 pls.
- VONIČKA P. 1997: Příspěvek k poznání koprofágních vrubounovitých (Coleoptera: Scarabaeidae) bývalého VVP Ralsko. – Bezděz (Česká Lípa), 5: 359–362.